

'dat voorshands het *secret intelligence*-werk geheel voorop moet staan en dat voor ondergrondse actie, sabotage en *Commando's* de tijd nog niet gekomen is. Dat zal pas het geval worden, wanneer inderdaad een militaire actie boven de horizon komt; vóór die tijd begaat men slechts ongelukken en brengt men onze mensen in gevaar, wanneer dit soort werk voortijdig wordt ondernomen' –

de acties van de verkenningpatrouilles van het Korps Insulinde noemde hij 'romantisch kinderspel'.¹ In diezelfde geest schreef hij aan van der Plas, 'de enigszins romantische instelling van Helfrich op dat gebied' aanstippend – 'eerst als wij werkelijk weten hoe de zaken in Indië staan en over de nodige contacten beschikken, komt de voorbereiding van *Special Operations*-werk aan de beurt ... Laat ons na alle misère en tegenslag hopen dat wij nu in de tweede helft van 1943 in ieder geval met het eigenlijke werk doeltreffend kunnen beginnen.'² Aan de nieuwe krachten (gehoopt werd dat men er minstens honderdvijf-en-twintig, ja misschien wel vijfhonderd bijeen zou krijgen) zou overigens niet gezegd worden dat sommigen hunner mogelijkerwijs voor geheime operaties bestemd waren, maar, aldus van Mook aan Warners, 'voor de Indische dienst (leger, olie-rehabilitatie, economische zaken, administratie enz.)' – ze zouden naar Brits-Indië en Australië worden overgebracht, waar men hen zou 'observeren' en 'de geschikte kandidaten uitzoeken.'³

★

Op 10 juni '43 kwamen, weer begeleid door de arts *Raden Ma'moen*, in Mekka de vijf Indonesiërs en drie Maleiers terug die door *SOE* als volmaakt ongeschikt uit Brits-Indië waren weggestuurd. Ook aan die acht was bij hun recrutering niet gezegd dat zij voor geheime operaties zouden worden opgeleid – dat hadden zij pas in Brits-Indië in de opleidingscentra van de *SOE* gemerkt. Zij hadden na hun terugkeer veel te vertellen: 'de wildste geruchten doen hier de ronde', berichtte de Nederlandse vice-consul te Djeddah eind juni aan Buitenlandse Zaken.⁴

Vier weken na die rode juni, op 7 juli '43, kwamen Pitt Hardacre en

¹ Brief, 23 juni 1943, van van Mook aan van Deirse (a.v., M 180, C 4 B). ² Brief, 18 juni 1943, van van Mook aan van der Plas (a.v. Coll.-van der Plas, B 8). ³ Brief, 11 juni 1943, van van Mook aan Warners (a.v., Coll.-van der Plas, B 8). ⁴ Brief, 29 juni 1943, van de vice-consul te Djeddah aan het dept. van buitenl. zaken (a.v., MK, M 185, M I W).